

Kartläggning av kommunkoncernens arbete med dialog och andra demokratifrämjande insatser 2024

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Metod.....	2
Förvaltningarnas perspektiv	2
Forum för delaktighet.....	2
Framgångsfaktorer	4
Behov och utvecklingsområden	4
Förtroendevaldas perspektiv.....	7
Kommuninvånares perspektiv	8
Forum för delaktighet.....	8
Särskilt viktiga frågor	8
Framgångsfaktorer	10
Behov och utvecklingsområden	11
10 nycklar för delaktighet.....	14
Om medborgarförslag	16
Om medborgarbudget – En miljon idéer.....	16

Inledning

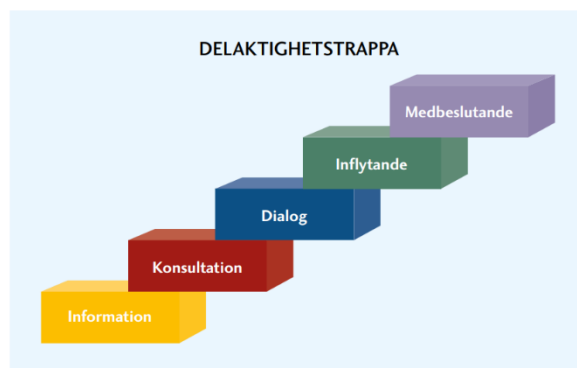
Kartläggning av kommunkoncernens arbete med dialog och andra demokratifrämjande insatser 2024 redogör för förvaltningars, förtroendevaldas och olika grupper av medborgares perspektiv på delaktighet i närsamhället. Den beskriver hur förvaltningarna arbetar med delaktighet idag, vilka forum och arbetssätt som används, vilka målgrupper som deltar och vilka som är svårare att nå. Förtroendevalda bidrar med erfarenheter utifrån sin roll och sina förutsättningar i mellanvalsdemokratin. Medborgarnas perspektiv kartläggs genom enkätundersökningar och intervjuer om hur olika grupper av medborgare deltar i den lokala samhällsutvecklingen och har dialog med representanter för kommunen. Inhämtningen av information har genomförts i samverkan med kommunens operativa verksamheter och lokala föreningar för att få en bred och representativ nulägesbeskrivning av hur olika kommuninvånare är och vill vara delaktiga i kommunens utveckling.

Metod

Underlag till kartläggningen har samlats in genom enkäter, dialogmöten och enskilda intervjuer. Samtliga förvaltningar har medverkat i kartläggningen. De kommunala bolagen har tillfrågats men inte deltagit. En enkät om förutsättningar för förtroendevalda i kommunen har distribuerats inom ramen för regeringsuppdraget *Delaktighet och deltagande i den lokala demokratin*. Deltagandet var dock för lågt för att kunna dra slutsatser av resultatet som är representativa för kommunens förtroendevalda. De förtroendevaldas perspektiv har inhämtats genom underlag från den ny tillsatta demokratiberedningen och en intervju med demokratiberedningens ordförande och vice ordförande. Olika grupper av kommuninvånare har medverkat till kartläggningen via kommunala verksamheter som exempelvis skola, familjecentral, fritidsgård och träffpunkter för seniorer samt via föreningar och byalag.

Vad är dialog? I kartläggningen har begreppet dialog tolkats brett och omfattar här allt ifrån information till medskapande processer. Utifrån "delaktighetstrappan" har de olika forumen kategoriserats enligt grad av delaktighet/möjlighet till inflytande.

Delaktighetstrappan (SKR, 2006) visar olika nivåer av deltagande. För förlagor och liknande modeller se Sherry R. Arnsteins Ladder of Citizen Participation (1969) och Roger Harts delaktighetsstege för ungas inflytande (1992).

Förvaltningarnas perspektiv

Förvaltningarnas perspektiv på frågor om delaktighet har inhämtats genom en enkät, dialogmöten med representanter från samtliga förvaltningar samt intervjuer med ett urval av verksamheter.

Forum för delaktighet

Det finns en rad forum för medborgarinflytande och delaktighet, vissa är lagstadgade och andra frivilliga. Beroende på förvaltningens uppdrag arbetar olika enheter med dialoger och/eller andra demokratifrämjande insatser med kommuninvånare på många olika sätt. Vissa forum fungerar främst som kanaler för enkelriktad information från kommunen till kommuninvånarna (låg delaktighetsgrad) medan andra möjliggör dialog mellan kommunen och kommuninvånarna (hög delaktighetsgrad) och bidrar till att utveckla verksamhetens riktning och innehåll. Alla trappsteg i delaktighetstrappan är viktiga för kommuninvånarnas möjlighet att engagera sig och påverka i frågor som berör dem. Det är

exempelvis en förutsättning att få information och kunskap om en beslutsprocess för att kunna delta i den. Förvaltningarna betonar vikten av kvalitet framför kvantitet, och att det är viktigt att de forum för dialog som erbjuds också utvärderas kontinuerligt för att säkerställa att alla delar från planering till återkoppling håller hög kvalitet. Nedan redovisas de forum som identifierats genom kartläggningen.

Informationskanaler: syftar till att sprida information från kommunen till kommuninvånarna, vanligtvis lägre grad av delaktighet och inflytande. Exempel: hemsida och trycksaker. Det finns även forum för information som har högre grad av delaktighet, exempelvis kommunens kontaktcenter, uppsökande informationsinsatser, muntlig eller skriftlig rådgivning (exempelvis budget- och skuldrådgivning, energi- och klimatrådgivning och angående bygglov) samt sociala medier.

Digitala tjänster, enskilda ärenden och enkätundersökningar: syftar oftast till att hantera specifika ärenden och ge kommuninvånare möjlighet till inflytande genom att inhämta information. Varierande grad av delaktighet. Exempel: kundportalen "Mina sidor", digitala elevportaler, visselblåstjänst, tillsynsärenden, medborgarundersökningar, enkäter och utvärderingar, ärenden som skickas på remiss till föreningar, pilottester inför lansering av nya digitala tjänster, "kundresor" som utvärderar kommuninvånares kontakt med verksamheten och digitala tjänster för felanmälan och rapportering av avvikelser som funktionsbrevlådor, "Lime" och "Rapportera otrygga platser" samt andra e-tjänster för synpunkter, klagomål och beröm.

Konferenser, evenemang och utställningar: kan syfta till exempelvis kunskapsutveckling, erfarenhetsutbyte, kulturella upplevelser och social interaktion. Varierande grad av delaktighet. Exempel: invigningar, konferenser, festivaler, utställningar, temadagar och andra evenemang.

Råd, fokusgrupper och dialogbaserade arbetssätt: syftar till att ge kommuninvånare möjlighet till inflytande i utvecklingsprocesser, vanligtvis högre grad av delaktighet. Det finns forum både för en bredare allmänhet och för en avgränsad målgrupp. Exempel:

Målgrupper: allmänheten/berörd allmänhet

- Medborgarförslag
- Medborgardialoger
- Barnkonsekvensanalyser
- Samråd i planprocesser
- Medborgarbudgeten "En miljon idéer" (med inriktning mot landsbygdsutveckling)
- Trygghetsvandringar

Målgrupper: näringsliv och föreningsliv

- Branschträffar med företag
- Näringslivsfrukostar
- Företagsbesök
- Tillgänglighetskommitté
- Föreningsträffar och föreningsdialoger

Målgrupper: verksamhetsspecifika

- Råd, möten och fokusgrupper, såsom: elevråd, måltidsråd, mediaråd, fokusgrupper om delaktighet i skolan, fritidshemsråd, brukarråd, husmöten och närståendemöten
- Forum för samråd med anhänga, såsom: anhörigstödscenter, studiebesök och samråd med vårdnadshavare

- Särskilda satsningar och kulturprojekt med fokus på delaktighet av unga kulturskapare (såsom KulturCrew, Ordet e allt och Rum för unga).
- Kontinuerlig dialog integrerad i daglig verksamhet (individuellt och i grupp) på exempelvis fritidsgårdar, vuxenutbildning, i museiverksamhet och arbetsmarknadsinsatser. Här identifieras även inofficiella forum som inte i första hand syftar till dialog som centrala för delaktighet.

Framgångsfaktorer

Förvaltningarna lyfter flera faktorer som behövs för att arbetet med dialog och kommuninvånarnas delaktighet ska fungera väl. Några viktiga nycklar som förvaltningarna identifierar är:

Det personliga mötet

Möjlighet att möta kommuninvånare "där de är" och där de känner sig trygga skapar dialoger på individnivå där kommunens personal kan anpassa kommunikationen för att inhämta den enskildes uppfattning. Personlig uppföljning är också en faktor som bidrar till ökad tillit och förtroende. Återvinningscentralerna är ett relevant exempel på ett inofficiellt, befintligt forum. Syftet med verksamheten är inte i första hand dialog mellan kommun och kommuninvånare, i praktiken används platsen dock och har stor potential både för information om hantering av avfall och personlig dialog i frågor om återvinning (och andra frågor).

Samskapande verksamhetsutveckling

Att bygga verksamheterna i samtal med dem som de finns till för och kommunicera ett intresse för målgruppernas tankar och idéer skapar goda förutsättningar för engagemang. Att bygga goda relationer mellan kommunorganisation och kommuninvånare är grunden för det arbetet.

Struktur och form

Att etablera en välfungerande struktur och praktisk form för dialog underlättar genomförandet. Det behöver bland annat ske på en tid när många kommuninvånare har möjlighet att delta, på en plats som är tillgänglig och på ett sätt som bjuder in deltagarna till dialog och samtal. Information om processen och vad kommuninvånare kan ha inflytande över behöver vara tydlig och återkopplingen efter mötet är en viktig del. Samrådsmöten i planprocesser lyfts som ett exempel. Processens huvudsakliga drag är lagstadgade, men planavdelningen kan välja att utforma samrådet på olika sätt. Ofta används öppet hus och fokusgrupper, men även skolbesök, utställning på Valengallerian och aktiviteter på festivaler och marknader har använts som arbetssätt. Ett annat exempel är trygghetsvandringar på kvällstid om bakgrunden är upplevd otrygghet kopplad till mörka platser. Medborgarförslag är ett annat exempel på en etablerad struktur som bedöms göra det enkelt för kommuninvånare att lämna in förslag och smidigt för de som har digital kompetens att rösta i en e-tjänst.

Flexibilitet

Förebyggande dialog, både genom direkt kontakt med kommuninvånare och genom att förbereda Kontaktcenter med information, är en framgångsfaktor. Så är även den flexibla förmågan att exempelvis snabbt kunna organisera dialog i anknytning till akuta händelser som är angelägna för kommuninvånarna.

Behov och utvecklingsområden

Tillgänglighet, inkludering och jämlikhet

Förvaltningarna identifierar vissa grupper av kommuninvånare som upplevs som svårare att nå och ofta deltar i lägre utsträckning i verksamheterna. Det är en viktig demokratifråga. "Vems synpunkter blir hörda och tillgodoses?", som en tjänsteperson uttrycker det. Några exempel som flera förvaltningar lyfter är barn och ungdomar generellt (barn, ungdomar och unga vuxna som inte deltar i utbildning eller sysselsättning lyfts särskilt), personer med vissa allvarliga sjukdomar, personer med utländsk bakgrund (flera verksamheter identifierar särskilt nyanlända kvinnor som en grupp man

arbetar mer aktivt för att nå), illitterata och personer med låg utbildningsnivå och låg digital kompetens, personer med lägre socioekonomisk status, äldre (särskilt i kombination med andra hinder såsom sjukdom eller att bo på landsbygden och inte ha färdtjänst) samt personer med vissa former av funktionsnedsättningar. Kommuninvånare utan vana att delta i denna typ av verksamhet kan vara svårare att nå, men även personer som har hög tillit till en verksamhet och därför inte ser behov av att påverka den själva.

Förvaltningarna betonar vikten av att ha god målgruppskännedom och kontinuerligt göra målgruppsanalyser för att kunna göra åtgärder för att nå fler kommuninvånare, och särskilt underrepresenterade grupper. Flera förvaltningar ser också behov av en struktur och arbetssätt för att öka barns och ungas delaktighet, i enlighet med barnkonventionen. Detta är ett pågående arbete kopplat till implementeringen av nya koncernövergripande hållbarhetsmål.

Förvaltningarna arbetar i varierande grad med anpassningar för att öka deltagandet. Bildningsförvaltningen arbetar exempelvis mer intensivt med riktade insatser och personlig kontakt med vårdnadshavare i områden med större socioekonomiska utmaningar för att öka deltagandet i samråd. Arbetsmarknadsförvaltningen och socialförvaltningen samverkar för att tillgängliggöra information på mödravårds- och barnavårdscentral om föräldragrupper i SFI-regi samt kurser i "att vara förälder i Sverige" till föräldralediga vuxna med begränsade kunskaper i svenska.

Ett exempel på positiva effekter av en målgruppsanalys kommer från Anhörigstöd som har startat en samtalsgrupp för män över 65 år. Syftet är att bryta ensamhet och nå fler män (som inte deltar i andra aktiviteter som erbjuds i lika stor utsträckning som kvinnor). Gruppen fick snabbt deltagare och trots att de har vitt skilda livserfarenheter var en reflektion som flera gjorde efteråt att de hade pratat mer än vad de trodde att de skulle göra, och hade haft en positiv upplevelse av att dela livserfarenheter med andra (om t ex demens, skilsmässa eller att vara anhörig till någon med sjukdom).

Delaktighet bygger som princip på frivilligt engagemang, men för att alla kommuninvånare ska ha en reell möjlighet att delta i samhällsutvecklingen behövs många olika forum och arbetssätt. Att öka tillgängligheten kan handla om att information finns på olika språk och att det finns bildstöd, att kommuninvånare kan välja mellan digitala tjänster och fysiska platser för att delta och att behovsanpassa form och innehåll i varje enskild process. Att kommuninvånare kan ta sig till dialogen, oavsett om det är på en fysisk plats eller ett digitalt forum, är en förutsättning för deltagande. Att öka tillgängligheten för det kan kräva förberedelser i form av något så enkelt som skyltning och instruktioner, eller ett mer långsiktigt arbete med att öka den digitala kompetensen bland kommuninvånare. Som exempel ska alla översiktsplaner vara digitala år 2027. Detta riskerar att göra det svårare att nå ut med planerna när det behövs viss digital kompetens för att till exempel tolka och hantera kartor. Ett annat förslag som lyfts är uppsökande insatser som pop-up arrangemang kopplat till verksamheten i miljöer och vid tidpunkter som är aktuella för målgruppen och där detta kan ske i dialogform och inte bara genom information.

Kommunikation och marknadsföring

Flera förvaltningar identifierar utmaningar med att nå ut till kommuninvånare och har behov av mer strategiskt och operativt stöd för kommunikation och marknadsföring. Kommunikationen av det pågående arbetet inom kommunen för att ge kommuninvånare möjlighet till insyn och förståelse för processer som ibland löper över lång tid behöver förbättras. "Det känns nästan lite bortkastat ibland det vi gör, om man inte kommunicerar det", som en tjänsteperson uttrycker det. Att kommunicera pågående arbete kan också bidra till ökad transparens och underlätta både för förvaltningar och kommuninvånare att skapa en gemensam lägesbild. Här är många olika format och anpassningar för att nå så många målgrupper som möjligt önskvärt (exempelvis visuellt/grafiskt material och tryckta informationsmaterial för individuella utskick). Ett utvecklingsområde som identifieras särskilt är att

stärka kommunikationen kring redan befintliga strukturer för delaktighet, såsom medborgarförslag, särskilt till grupper av kommuninvånare som inte deltar i någon större utsträckning. Som exempel anställdes en kommunikatör på konsultbasis i samband med ett tidigare samråd, vilket gav stor skillnad i rekryteringen av deltagare och mycket god uppslutning till samrådet.

En risk som identifieras är att mer marknadsföring och information kan leda till mer synpunkter än vad personalresurserna räcker till att bemöta och hantera, och att det då skapar motsatt effekt i form av minskat förtroende för kommunen och vilja att delta.

Kompetens

Förvaltningarna identifierar behov av utbildning och fortbildning i frågor som berör arbetet med delaktighet och demokrati. Några exempel på områden för kunskapshöjande insatser är praktiska metoder för delaktighet, barnrättsbaserade arbetssätt och bemötande (t ex att lyssna aktivt eller bemöta personliga påhopp eller kränkande kommentarer). Att utbyta erfarenheter och tillvarata den kompetens och de resurser som finns i kommunorganisationen inom exempelvis bemötande och dialog är också viktigt. Generellt finns behov av ökad kompetens i bemötande och dialog hos fler anställda i kommunen, samt tydliga rutiner så att alla kommunanställda exempelvis återkopplar inom en viss tid vid kontakt från kommuninvånare. Det påverkar förtroendet för hela kommunen.

Samverkan och samordning

Förvaltningarna identifierar behov av att se över och etablera samverkan mellan förvaltningar för att skapa synergier och öka delaktighet med gemensamma resurser. Det kan bland annat gälla insatser där olika aktörer har delat ansvar, och i syfte att nå nya målgrupper genom informationsutbyte och informationsspridning. Samverkan krävs också för att kommunens Kontaktcenter ska kunna ge tydlig och riktig information. Den interna kommunikationen avspeglar hur den externa kommunikationen uppfattas och ett större intresse av varandras verksamheter bedöms kunna ge positiva effekter (till skillnad från att informationen kommer via exempelvis media). Samverkan är också givande när det ger förvaltningarna möjlighet att lära av varandra. För att implementera ett barnrättsperspektiv kan exempelvis samverkan mellan olika förvaltningar eller andra aktörer såsom föreningar vara helt nödvändigt för att göra barn och unga delaktiga. I många processer delar kommunen ansvaret med andra aktörer som myndigheter och regionen, som också blir viktiga aktörer att involvera.

Ett stort inflöde av enkäter till vissa medborgargrupper riskerar att skapa en ”enkättrötthet” som leder till sämre svarsfrekvens och lägre kvalitet i de svar som inkommer. Det riskerar också att skapa en känsla av obalans och att kommuninvånarna ger mer än vad de får tillbaka. Vid inhämtning av information genom olika enkäter eller fokusgrupper är det därför viktigt att arbetet samordnas, exempelvis med hjälp av centrala strategiska funktioner i förvaltningarna.

Rekrytering och engagemang

En utmaning som förvaltningarna identifierar är svårigheter att engagera kommuninvånare i verksamheternas utveckling och dialogprocesser som exempelvis trygghetsvandringar, samråd och gruppträffar. En möjlig förklaring är att vardagen fungerar väl och att kommuninvånare inte ser behov av att delta så länge de inte upplever problem eller att något är fel. Andra orsaker kan vara tidsbrist eller en upplevelse hos kommuninvånare av att deltagandet inte ger resultat. ”När få synpunkter tillgodoses skapar det mindre engagemang bland befolkningen”, säger en tjänsteperson. Det kan också vara lättare för kommuninvånare att lämna synpunkter i en anonym enkät än att delta i träffar som ger möjlighet att lämna synpunkter och arbeta fram konstruktiva förslag. Det senare tar både mer tid och kraft. Det kan också vara en utmaning att begränsa en dialog till en enskild sakfråga vilket riskerar att minska motivationen för kommuninvånare som upplever att deras intresseområde inte tillvaratas. Starka känslor kring en sakfråga kan också försvåra dialogen.

Förvaltningarna hanterar dessa utmaningar på olika sätt, bland annat är analys, kommunikation och riktade, uppsökande insatser viktiga för att öka motivation och engagemang. De som deltar kan också i förlängningen bli ambassadörer för fler berörda kommuninvånare. Återkoppling är en annan grundläggande nyckel som bidrar till att kommuninvånare kan se att deltagandet faktiskt ger resultat. Att återkommande analysera frågor kring delaktighet är också en viktig del. "Vad gör kommunen för att bygga relation med sina medborgare?" föreslår en tjänsteperson som central fråga i analysen. Fler personliga möten mellan kommuninvånare och både tjänstepersoner och förtroendevalda, gärna nära kommuninvånarnas vardag, bedöms kunna öka delaktigheten och stärka demokratiska processer. Här poängteras också tidpunkten för dialog som mycket viktig. "Om man hade varit mer proaktiv hade man kunnat göra mer och inkludera dialog innan handlingen tas fram", menar en tjänsteperson och samtliga förvaltningar uttrycker liknande synpunkter. Det bedöms i flera fall vara en resursfråga. "Jag lägger flera timmar i veckan på att svara på mejl. Det är värt det, men ingår egentligen inte i mina arbetsuppgifter", säger en tjänsteperson.

Förtroendevaldas perspektiv

Förtroendevaldas perspektiv på frågor om delaktighet har inhämtats genom underlag från kommunens ny tillsatta demokratiberedning och intervju med ordförande och vice ordförande i denna.

Som ett startskott för demokratiberedningens arbete fick samtliga partier i kommunfullmäktige i uppdrag att inkomma med förslag till arbetsområden som kan vara relevanta för beredningen. Utifrån dessa ska beredningen nu utforma sitt arbete. Några exempel på förslag var att arrangera fler folkomröstningar, arbeta för ökad jämställdhet inom politiken, att öka oppositionens insyn i politiska beslutsprocesser, samt hur man kan stärka ungas delaktighet och få fler trelleborgare mer intresserade av att engagera sig politiskt. Några ytterligare frågor som beredningens ordförande och vice ordförande lyfter som viktiga för det fortsatta arbetet är följande (observera att dessa förslag är exempel och inte ska tolkas som beslutade prioriteringar, eller representativa för kommunens samtliga förtroendevalda):

Målgruppsanpassning och tillgänglighet

"Det krävs ett nytänkande för att underlätta för människor att kunna engagera sig." Att utforska metoder för att samla in synpunkter från medborgare i olika åldrar och livssituationer, och se över hur sammanträden genomförs (t ex dagtid/kvällstid och digitalt/fysiskt). "Det kan finnas en palett av mötesformer." Att bjuda in till fler mindre möten på plats hos medborgarna, i föreningslokaler eller matsalen på skolan, kan öka delaktigheten. Att använda olika metoder, såsom fokusgrupper, samrådsmöten, digitala enkäter, opinionsundersökningar och informationsskärmar i centrum kan också bidra. Föreningarna är viktiga samarbetspartners för att nå hela kommunen, att kontinuerligt fråga "vad är de stora frågorna hos er just nu?"

En facilitator/moderator för att skapa goda, konstruktiva dialoger kan ytterligare bidra till samtal som fler vill vara delaktiga i. Det bör vara en funktion som inte själv deltar i dialogen som medborgare, sakkunnig eller beslutsfattare.

Tidsperspektiv

Framförhållning är viktigt. Politiken kan ta initiativ och dela med sig av planer tidigt för att få ta del av synpunkter i god tid innan beslut fattas (som medborgare kanske känner fattas över huvudet på dem). "Det blir lätt att politiker tror att de vet vad människor vill".

Kommunikation

Kommunikation och information som gör det lättare för medborgare att delta, exempelvis att göra kommunens egen kommunikation om politik, såsom hemsidan, mer lättillgänglig och transparent.

Ansvarsfördelning

Att tydliggöra gränsdragningar mellan breda demokrati frågor som regleras av kommunallagen och frågor som faller under respektive partis ansvar enligt dess stadgar. Det interna informationsutbytet mellan olika nämnders verksamheter är också viktigt. För de förtroendevalda kan det vara viktigt med gemensamma utbildningar, som komplement till partiernas egna utbildningar, särskilt i frågor som rör demokratiska processer. Det tydliggör ansvarsfördelning och förväntningar i rollen som förtroendevald, och bäddar för ett bra samtal i nämnder och styrelser.

Kommuninvånarens perspektiv

Kommuninvånarnas perspektiv på frågor om delaktighet har inhämtats genom en enkät till föreningar, samt dialogmöten och intervjuer med byalag, elevråd, feriearbetande ungdomar, volontärer på kommunens träffpunkter för seniorer, deltagare i introduktionsverksamhet för nyanlända, unga kulturutövare, besökare på familjecentral och föreningsrepresentanter. Totalt har omkring 105 personer medverkat till kartläggningen varav ungefär 40 är föreningsrepresentanter och 65 är enskilda kommuninvånare. Kommunen har därtill genomfört enkätundersökningen LUPP (lokal uppföljning av ungdomspolitik) som distribueras av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Enkätundersökningen genomfördes på gymnasiet i slutet av år 2023, resultatet sammanställs under våren 2024 och kan komplettera denna kartläggning som underlag för det fortsatta arbetet för demokratiutveckling.

Forum för delaktighet

De kommuninvånare som har medverkat i kartläggningen har dialog med representanter för kommunen på en rad olika sätt. De vanligast förekommande exemplen är personlig kontakt med tjänstepersoner i särskilda projekt eller daglig verksamhet, personlig kontakt med styrande politiker, kontakt via Kontaktcenter och digitala tjänster som "Mina sidor" eller "Lime", föreningsträffar, samråd, bidragsprocesser, medborgarbudgeten och medborgardialoger. Att svara på remisser som skickas ut till föreningarna i olika ärenden är ytterligare ett forum för inflytande.

Exempel på forum för delaktighet som kommunens seniorer/äldre invånare specifikt använder är uppdrag som volontär på träffpunkten eller andra ideella engagemang och styrelseuppdrag; skrivelser, protester och namninsamlingar; deltagande i råd som tillgänglighetskommittén; att delta i arrangerade kultur- och fritidsaktiviteter; och att själv agera ambassadör för en fråga, sprida information och bjuda in grannar och bekanta.

Barn och ungas perspektiv har insamlats genom dialogmöten med elevråd på två skolor (en i tätorten och en på landsbygden), intervjuer med deltagare i kulturprojekt samt feriearbetande ungdomar på en av kommunens fritidsgårdar. Exempel på forum för delaktighet som kommunens barn och unga invånare identifierar är främst verksamheter som klassråd och elevråd på skolan eller dialogforum på fritidsgården. Namninsamlingar, grupper i sociala medier, studiebesök och engagemang i föreningar nämns också. Mun till mun-metoden är också vanligt. Många barn tar också hjälp av och pratar med sina föräldrar eller vänner. "Jag visste inte att det fanns förrän en kompis berättade att hon hade lämnat in ett medborgarförslag", säger en kommuninvånare.

Särskilt viktiga frågor

Vissa frågor är särskilt viktiga att ha dialog med kommunorganisationen om.

Här följer exempel på områden som lyfts fram från det fyrtiotal föreningar som har svarat på enkätfrågor:

- Samverkans- och samordningsfrågor, som exempelvis att utveckla samarbeten mellan kommunen och ideella föreningar som inte har möjlighet att använda befintliga kommunala stöd för verksamhet inom politik, idrott eller kultur. Frågor om transparens mellan idéburen sektor och kommunen samt tillsammansarbete i olika projekt. Byrådet lyfter specifikt önskemål om gemensamma satsningar för att stärka lokalt engagemang på landsbygden (speciellt bland yngre då majoriteten aktiva är äldre), samt att främja och värna kulturliv och historia genom att möjliggöra berättelser och initiativ från hembygdsföreningar, byalag och museum.
- Utbildningar och stöd från kommunen, bland annat om kommunikation och marknadsföring samt att öka deltagandet bland kommuninvånarna.
- Frågor kring ekonomi, stöd och bidrag.
- Marknadsföring, information och kommunikationsfrågor samt förståelse för föreningens möjligheter och utmaningar i nuvarande och framtida sammanhang.
- Fysisk planering som nybyggnationer och planering av fritidsområden. Mark- och arrendefrågor. Landsbygdsföreningar lyfter även kollektivtrafik och möjligheten att röra sig inom kommunen/från och till närliggande byar och tätorten som viktig.
- Frågor som rör lokaler, anläggningar och underhåll samt träningstider.
- Miljöfrågor som strandskydd, grönska och att få fler barn och unga att vistas i naturen.
- Föreningens verksamhetsutveckling, arbetsklimat, aktiviteter och arrangemang. Hållbarhetsfrågor som rör föreningens arbete. Även frågor kopplade till den specifika verksamheten, såsom frågor som rör kultur, besöksnäring, fritid och näringsliv eller brott och vardagstrygghet.
- Frågor om föreningsmedlemmars behov för en jämlik tillgång till och förutsättningar för en meningsfull fritid.

För kommunens seniorer/äldre invånare är följande exempel på viktiga frågor för dialog:

- Boende och transporter. Boendefrågor som exempelvis bostad med möjlighet till social samvaro, nära grönområden, med utsikt och hiss. Flexibla möjligheter till transport genom exempelvis mindre, bokningsbara bussar, enklare att få beviljad färdtjänst över en viss ålder samt bussar som går ända ut till mindre landsbygdsorter.
- Kommunikation, samverkan och informationsutbyte (exempelvis mellan kommunen och Region Skåne så att vården kan informera och tipsa om aktiviteter som Senior sport school). Information via många kanaler, som träffpunkterna, sociala medier, i tidningen, i brevlådan, på vårdcentralen och biblioteket.
- Aktiviteter, fritid och kultur samt rörelse och fysisk aktivitet.
- Vård och service, som tillgång till måltider och annat stöd i vardagen.

Följande frågor ger exempel på dialogområden som är viktiga specifikt för målgruppen barn, ungdomar och unga vuxna samt studerande i SFI:

- Skola och utbildning
- Att känna sig inkluderad/som en deltagare i samhället
- Mående, känslor och relationer
- Arbetsliv/vuxenliv (såsom kunskap om jobb, bostad, ekonomi och praktiska saker för att kunna bli självständig)
- Trygghet och kriminalitet

- Platsutveckling, såsom fler cykelbanor på landsbygden, skräpfri kommun, sportanläggningar och mer skog
- Service såsom vård, stöd och kollektivtrafik

Framgångsfaktorer

Kommuninvånare och föreningsrepresentanter lyfter flera faktorer som behövs för att arbetet med dialog och delaktighet ska fungera väl. Några viktiga nycklar som identifieras är:

Att lyssna och tillvarata kompetens och idéer

Att föreningskompetens tas tillvara inför beslut är en förutsättning för god dialog. Föreningslivet har kunskap och kontakter som kan bistå kommunen i dess planering. Beakta exempelvis föreningsarnas synpunkter och behov vid planering och byggnation av nya anläggningar samt när beslut om tillgänglighet och jämlikhet ska diskuteras och beslutas. Fråga regelmässigt lokala föreningar vid all förändring av kommunal verksamhet som berör dem. "Lyssna och åter lyssna på föreningsarnas drivkraft", som en föreningsrepresentant uttrycker det. Intresse från kommunen och en vilja att förstå föreningsarnas verksamhet och bidrag till samhällsnyttan är en god grund.

Att lyssna på kommuninvånarnas perspektiv och mötas "där vi är" är de främsta medskicken till kommunen från samtliga grupper som medverkat i kartläggningen. "Lyssna på ungdomars erfarenheter, de har expertkunskaper om till exempel fritid, skola och att vara ung", säger en deltagare. "Ge ungdomar verkligt inflytande att faktiskt påverka kommunens beslut. Att de tas på allvar och att deras åsikter faktiskt spelar roll", säger en annan.

Ömsesidig dialog

Ömsesidighet i kommunikation och dialog är viktigt. Att gå från envägs- till tvåvägskommunikation skapar reella möjligheter till delaktighet i beslut.

Regelbundna utvecklingsmöten med fokus på "verkstad" bör samla kommunrepresentanter, föreningsliv och medborgare. Vissa dialogmöten bör samla alla intressenter; kommuninvånare, föreningar, politiker med mandat att fatta beslut, tjänstepersoner, myndigheter, företag med flera.

Många medverkande önskar kontinuerliga, mindre sammanhang framför ett fåtal stormöten. "Då är det alltid någon som dominerar och svårt att komma till tals, blygheten kommer fram", säger en medverkande äldre man. Det möjliggör också alternativa kanaler till medborgarförslag, för att lyfta mindre omfattande förslag som inte kan samla femtio namnunderskrifter eller mer. Diskussion i smågrupper framför att lyssna på en kommunrepresentant eller politiker är önskvärt, och medverkande ungdomar lyfter att det är viktigt att dialogen handlar om relevanta sakfrågor och inte partipolitik. Det behöver finnas ett intresse och en känsla av att det är viktigt och kul. "Jag fick ett ökat engagemang när en vän blev politiskt aktiv. Fastän kompisen var med i ett annat parti med helt andra värderingar", säger en ung vuxen om att vara förstagsångsväljare och politiskt intresserad.

Nödvändiga resurser till gemensamma projekt som samlar kraft och resurser behövs också, exempelvis behöver det finnas konsertlokaler för att kommunen ska kunna erbjuda ett varierat utbud av musik.

Tillgänglighet och inkludering

Att kunna erbjuda kostnadsfria och lättillgängliga sammankomster är nödvändigt för att alla ska kunna delta. En digital plattform för dialog ska enligt några medverkande unga vara lätt att hitta och lätt att använda (att medborgarförslag finns skulle kunna spridas på instagram), kunna användas anonymt och vara tydlig med agendan och vad unga får ha inflytande över.

En medverkande poängterar att det är viktigt att se möjligheter i stället för hinder, och skapa ett föreningsklimat där alla är välkomna oavsett vilken aktivitet det gäller.

Plattformer och mötesplatser

Att ges möjligheten att engagera sig utifrån sina intressen och förutsättningar är en viktig del enligt medverkande ur den äldre målgruppen. "Det är värdefullt i min ålder, det är lätt att bli bortglömd", säger en 87-årig kvinna om att vara volontär på kommunens träffpunkt för seniorer. Många intygar att det frivilliga engagemanget ger glädje och att den viktigaste positiva effekten är den sociala samvaron. Det ideella engagemanget ger också fler ringar på vattnet. Engagerade individer som kan agera ambassadörer och rekrytera andra intresserade nämns särskilt som en möjlighet på landsbygden. "En fördel är att man känner alla och kan tjata på grannar och vänner om att följa med". En ung medverkande lyfter också att själva deltagandet i en aktivitet med tiden kan ge ökat inflytande: "Ju mer jag var med desto mer inflytande fick jag, eller tog, och desto lättare var det att komma med idéer och förslag."

Det finns ett stort utbud av kultur- och fritidsaktiviteter i kommunen vilket ökar möjligheten till delaktighet. Många olika aktiviteter ger något för alla och ibland behövs ett intresse för en specifik aktivitet för att individer ska delta, enligt medverkande seniorer. Träffpunkternas husmöten är enligt den äldre målgruppen ett exempel på ett viktigt forum för delaktighet där alla kan lägga fram förslag och idéer. Även andra verksamheter såsom familjecentralens öppna förskola och föräldragrupper lyfts som viktiga mötesplatser som kan öppna för delaktighet i en rad olika frågor. Unga medverkande intygar att gemenskap och att träffa folk ger idéer. Här kan alla typer av mötesplatser vara guldgruvor för delaktighet. Att se det positiva som händer i kommunen ger också engagemang. "Därför är det viktigt att vara en levande kommun, relevant, aktiv. Ut och visa de bra sakerna", säger en ung medverkande.

Behov och utvecklingsområden

Kommunikation och information

Information från kommunen till kommuninvånare behövs genom hela processer, inklusive återkoppling efter dialogtillfällen. Mer information om vad som är på gång i kommunen behövs. I kommunikationen är det viktigt för den äldre målgruppen med tydlighet, att den som bemöter artikulerar och inte använder slang som riskerar att bli exkluderande. Information på kommunens hemsida behöver också bli bättre och lättare att hitta. Att det är enkelt och smidigt att få svar på olika (tekniska) frågor underlättar för kommuninvånare att förstå.

Medverkande ungdomar lyfter att kommunens förmåga att vara transparent och öppen med information och kommunicera tydligt i beslut och processer hade gett bättre relationer med unga kommuninvånare. Informationen behöver även nå de unga som inte letar aktivt efter möjlighet till delaktighet, enligt målgruppen vara "i ansiktet på folk".

Vissa medverkande har erfarenheter av bristande återkoppling efter möten och utebliven information om vad som har hänt med framförda förslag, att olika tjänstepersoner ger olika information, eller ett arrogant bemötande från kommunen, vilket också utgör hinder för fortsatt engagemang. "Det skapar frustration och tankar som vem är till för vem egentligen?", menar en medverkande kommuninvånare.

Bristande kunskaper inom kommunen om föreningarnas villkor och verksamhetsområden är också en utmaning för föreningar. Vikten av att kommunens förtroendevalda sätter sig in i föreningarnas villkor och verksamhet inför beslut som berör dem lyfts som en förutsättning för samarbete. Vid beslut som påverkar föreningen negativt bör ansvariga beslutsfattare besöka föreningen för att bilda sig en uppfattning om verksamheten.

Information och utbildning i föreningsverksamhet och ideellt engagemang bedöms också kunna göra fler delaktiga i viktiga samhällsprocesser. Att föreningsars verksamhet inkluderas och kommuniceras i exempelvis kommunens lovprogram gynnar också flera aktörer som kan nå ut till fler kommuninvånare.

Tillsammansarbete

Många medverkande föreningsrepresentanter och enskilda kommuninvånare önskar få vara delaktiga och påverka utvecklingen lokalt i frågor som berör dem. ”Jag tror att många är engagerade, men att unga inte känner sig delaktiga i samhället”, säger en ung medverkande. Många uttrycker önskemål om ömsesidig dialog, lyhördhet för sina behov och önskemål från kommunorganisationen, samt mer synlighet från representanter för kommunen i deras vardag. ”Vi måste komma bort från den här känslan, vi och dom. Utan vi tillsammans”, säger en kommuninvånare.

Flera grupper av kommuninvånare och föreningar önskar att kommunen samordnar och bjuder in till samverkan och dialog genom att besöka målgruppen kring olika teman. ”Vi vill bolla idéer och brainstorma och skapa tillsammans”, säger en medverkande.

Förtroende, resurser och byråkrati

Flera föreningsrepresentanter anser att deras möjlighet till reell påverkan är mycket liten, att återkoppling ibland uteblir och att de inte upplever att de får gehör för sina förslag eller att besluten redan är fattade när dialogen genomförs. ”Nån måste lyssna och ta det vidare, annars ger man upp”, säger en medverkande. Vissa tycker också att det är svårt att bedöma om deras deltagande i möten och dialoger gör konkreta avtryck i de politiska besluten. ”Vi kan inte se att det för närvarande finns något inflytande i lokalsamhällets utveckling, åtminstone inte för ideella mindre föreningar”, menar en föreningsrepresentant.

Lågt förtroende för politiker är gemensamt för både yngre och äldre kommuninvånare, och skapar en känsla av att det inte går att påverka. ”Det politiska spelet som pågår, det avskräcker många”, säger en medverkande. Enligt några unga medverkande är politiken och kommunen ”en värld för sig själv” och kan upplevas som stängd vilket inte är lockande. Många unga är engagerade i politiska frågor men inte i partier. De menar också att politiken har förändrats mycket under de senaste åren och är mer som en reality show, och att det är inget som många vill vara en del av. ”Det saknas en koppling mellan kommunen och folket som bor där”, säger en medverkande. Byråkratin i föreningslivet (t ex ansvar för momsredovisning i liten förening kan avskräcka) är också utmaningar.

Begränsade ekonomiska resurser, eller att kommunen drar in bidrag eller tillgång till lokaler gör det svårare att påverka processer och ger föreningsrepresentanter uppfattningen att kommunen motverkar föreningsars verksamhet. En invecklad process för att överklaga beslut (som kräver kompetens som föreningarna inte alltid har) och komplexa regler för exempelvis bygglov riskerar också att trötta ut ideella krafter.

Samarbete och samordning

Samarbeten och samordnad dialog mellan föreningslivet och kommunorganisationen kan utvecklas. ”I dag är det spretigt och varje förening kör sitt race”, menar en föreningsrepresentant. Konkreta förslag är att inrätta ett föreningsråd (likt ett tidigare upplägg) med övergripande funktion för att samla in och föra fram idéer och synpunkter för ökad delaktighet och utveckling av lokalsamhället. Ett annat är att starta samarbetsavtalet ”Trelleborg Tillsammans” igen (en tidigare arbetsform). Samverkan som underlättar föreningsars deltagande i kommunal verksamhet (såsom skolor och äldreboenden) efterfrågas också. Brister i långsiktig planering över partigränser och mandatperioder utgör ett hinder för föreningsars deltagande i den lokala samhällsutvecklingen.

Ett ungdomsråd kan fungera som en länk mellan ungdomar och kommunen, enligt unga medverkande. Genom att engagera sig i ungdomsrådet kan unga föra fram åsikter och önskemål till kommunen. Det behöver finnas möjlighet att delta i de frågor som varje person har ett intresse av och att delta både fysiskt och digitalt. Att använda befintliga forum för delaktighet för aktuell målgrupp, såsom skolans klassråd/elevråd, bedöms som en framkomlig väg då dessa har en etablerad struktur och deltagarbas.

Föreningsrepresentanter identifierar en risk med en konkurrenssituation mellan kommunens arrangemang och föreningar som bedriver kulturverksamhet, och ser behov av stöd från kommunen för att ge kraft till föreningarnas kulturgärning. Även inom andra verksamhetsområden uttrycks synpunkter om att föreningar inte alltid ses som "lika professionella" som kommunens egna anställda, alternativt ses som konkurrenter till kommunens verksamhet vilket försvårar samarbetet.

Rekrytering och engagemang

Flera grupper av kommuninvånare uttrycker behov av att öka gemenskap och engagemang bland invånarna för att skapa trygghet och trivsel i exempelvis ett bostadsområde eller en by. Det finns en utmaning med att rekrytera nya aktiva som kan underlätta ett generationsskifte i många föreningar. Stöd i form av ekonomisk kompensation till ungdomstränare och ideella vårdnadshavare hade kunnat öka engagemanget. Tidsbrist för ideella engagemang är en utmaning i sig och bristande engagemang från vårdnadshavare lyfts som utmaningar. Det finns även synpunkter om att inte känna sig välkommen, och det kan vara svårt att vara ny i vissa etablerade grupperingar och sammanhang, medan det i andra föreningar finns en öppenhet och välkomnande stämning. På landsbygden kan även olika agendor och intressen skapa grupperingar mellan exempelvis bofasta helårsboende och semesterhusägare, eller nyinflyttade och boende sedan länge.

Individuella förutsättningar

Individuella hinder för engagemang som kommunens seniorer/äldre invånare identifierar är att tiden inte räcker till, begränsad ekonomi, digitalisering som kräver viss kompetens och rädsla för att inte ha tillräckliga förkunskaper. Tv:n som många har som sällskap riskerar att passivisera. "Ingen tv före klockan sju på kvällen", har en deltagare som regel för sig själv. Fysiska och psykiska begränsningar lyfts också som hinder för engagemang, men vissa medverkande menar att tankar om att "jag hör för dåligt" eller "jag är för ofärdig" också kan bli en undanflykt.

Bland barn och unga uppmärksammas delvis andra utmaningar för delaktighet än de som nämnts ovan. Att vissa inte känner sig trygga generellt eller har låg tillit till samhällsinstitutioner och därmed inte vill delta är en sak, och här anser ungdomarna att närvarande trygghetsvärdar och fler andra vuxna behövs. Vissa är oroliga för att inte ha tillräckligt mycket kunskap för att delta, att exempelvis inte förstå sig på begrepp.

Tillgänglighet, jämlikhet och inkludering

En viktig fråga som lyfts av den äldre målgruppen är att en förlegad bild av äldre som en homogen grupp och som "ofärdiga" får negativa konsekvenser för deltagandet. Det gäller både seniorers egen syn på aktiviteter riktade till äldre, medan de medverkande är överens om att "de var äldre förr" och att "äldre människor blir yngre", och att äldres resurser inte tillvaratas. "Jag tycker inte att kommunen tar tillvara på äldres kunskaper och erfarenheter, vi ses mer som besvär", säger en medverkande. Ålder är en fråga som även ungdomar lyfter som ett hinder för delaktighet. "Alla borde få vara med, vilken ålder man än har", menar en medverkande. Men att vara minderårig kan enligt målgruppen upplevas som att "dina åsikter spelar ingen roll."

De medverkande ungdomarna lyfter även fördomar kopplade till klass, hur man ser ut eller var man bor som negativt för känslan av samhörighet och viljan att delta i samhället. "Om man till exempel ser ut att komma från ett annat land än Sverige får du höra det, och får massa kommentarer och skit",

säger en deltagare. ”Om man bor i ett sämre område, ett fattigare område med mer kriminalitet, så tror folk automatiskt att man är kriminell”, menar en annan. Även deltagare som studerar i SFI (svenska för invandrare) anser att svårigheter med att få ett jobb eller få ”vara med” samt bemötande som upplevs som icke-välkomnande kan göra det svårare att engagera sig. För denna målgrupp kan också svårigheter med svenska språket vara ett hinder.

Enligt den äldre målgruppen besöker fler kvinnor än män träffpunkterna och deltar i kultur- och fritidsaktiviteter generellt. De medverkande tror att det kan ha flera förklaringar, som att män oftare tappar kontakten med vänner medan kvinnor är mer vana att behålla kontakten och måna om sociala relationer, att kvinnor oftare deltar tillsammans med varandra, eller att män har mer prestige och inte vill riskera att göra bort sig (utanför sin comfort zone). Behovet av att delta bedöms dock lika stort för män som för kvinnor. ”Många killar är ensamma”, säger en medverkande äldre man. På fritidsgårdarna är det tvärtom fler killar som besöker och deltar i aktiviteter. Ungdomarna menar att det är viktigt att lyssna på tjejernas önskemål, och att killgrupper och tjejgrupper hade varit bra för vissa frågor och aktiviteter så att alla känner sig välkomna. Även samtalsgrupper för hbtq-personer hade ökat inkludering och deltagande.

Tillgänglighetsfrågor som exempelvis att det inte finns kollektivtrafik annat än på tidig morgon och sen eftermiddag, betalparkering vid träffpunkten och långa avstånd till busshållplatsen (för de som inte kan gå långt) skapar hinder. ”Jag kör bil men det är väl sisådär egentligen, jag borde nog inte göra det”, säger en medverkande.

Behov av att förändra kommunens befintliga tillgänglighetkommitté identifieras, dels genom att skapa en struktur och tydlig agenda för att undvika ensidigt fokus på klagomål och problem, dels genom att kommittén får större mandat att förändra eller påverka beslut, och dels genom att separera målgrupperna i separata råd (pensionärsföreningar och funktionsrättsorganisationer).

10 nycklar för delaktighet

Avslutningsvis sammanfattas här tio viktiga nycklar som förvaltningar, medborgare och förtroendevalda har lyft fram för att stärka kommunens arbete med delaktighet och demokratiutveckling.

1. Såväl kommunrepresentanter som medborgare är överens: det personliga mötet är ofta det bästa. Att kommunen möter kommuninvånare där de befinner sig i vardagen skapar trygghet och sänker trösklarna för deltagande.
2. Visa intresse för kommuninvånarens idéer och förslag, och återkoppla till de som deltar i en process. Det visar respekt för deltagarnas tid och engagemang.
3. Tajming! Ju tidigare desto bättre är grundregeln för att skapa en inkluderande dialog som bidrar till beslutsprocessen. Ansvar och flexibilitet i dialogarbetet vid mer akuta händelser kan stärka förtroendet för kommunorganisationen.
4. Använd, utveckla och utvärdera befintliga strukturer för deltagande.
5. Var kreativ och upptäck potentialen i inofficiella forum för dialog. Dessa mötesplatser kan bli multifunktionella arenor för information, inflytande och samhällsutveckling.
6. Tydlighet är viktigt för att skapa gemensamma mål och förväntningar med dialogen. Vad kan kommuninvånarna påverka? Vilka yttre förutsättningar, som till exempel lagstiftning, styr? När och hur kommer deltagarna få återkoppling? Vilken roll har tjänstepersoner respektive förtroendevalda i en process?
7. Kom ihåg att det allra oftast är en möjlighet att delta – men inget krav.

8. Målgruppskännedom är nödvändigt för att säkerställa anpassad, tillgänglig och inkluderande delaktighet, och kunna prioritera riktade insatser till grupper som kommunen har i uppdrag att nå men som deltar i lägre utsträckning.
9. Stärk kompetensen om delaktighet och dialogbaserade metoder inom kommunorganisationen.
10. Stärk informationsutbyte och samverkan mellan förvaltningar, exempelvis samordning av undersökningar för att undvika ”enkättrötthet”, för en bättre dialog med kommuninvånarna.

Om medborgarförslag

Medborgarförslag är förslag från individer som bor i kommunen eller berörs av dess verksamhet. Grundreglerna är att förslag ska beröra kommunens ansvarsområden (ej myndighetsutövning mot enskild) samt får inte vara diskriminerande eller vila på odemokratisk grund. Inlämning och röstning på medborgarförslag görs via e-tjänster på kommunens hemsida. När ett förslag har publicerats finns möjlighet för folkbokförda i kommunen att rösta på förslaget i 30 dagar. Förslag som stöds av minst 50 personer behandlas sedan av kommunfullmäktige. Handläggningen av förslagen kan ta olika lång tid, men beslut ska fattas inom ett år.

Återkoppling till förslagsställare sker när ett förslag inte bedöms uppfylla kriterierna och därför inte publiceras. Förslagsställare vars förslag uppnått 50 röster bjuds in till nämndens sammanträde när ärendet ska behandlas.

De vanligaste orsakerna till att förslag inte uppfyller kriterierna är att det hanteras inom en redan pågående process i kommunen, ett liknande förslag har lämnats in och hanterats av kommunen under de senaste 12 månaderna, eller att förslaget ligger utanför kommunens ansvarsområde (ett vanligt förekommande exempel är förslag som rör vägar som Trafikverket ansvarar för).

Om medborgarbudget – En miljon idéer

Medborgarbudgeten är en modell för delaktighet som ska komplettera samarbetet mellan kommunen och föreningslivet för att nå samhällsengagemang hos ännu fler medborgare. I Trelleborgs kommun genomförs medborgarbudgeten på landsbygden, för att stötta landsbygdsaktörer och främja en levande landsbygd.

I medborgarbudgeten avsätts ekonomiska resurser för investeringar samt sociala arrangemang och aktiviteter. Enskilda medborgare och föreningar tar fram förslag till hur resurserna ska användas. Därefter prioriteras vilka förslag som ska förverkligas genom röstning.

Föreningar och alla medborgare oavsett ålder som är bosatta, går i skola, arbetar, har släktingar eller på annat sätt har koppling till det aktuella landsbygdsområdet får lov att lämna förslag. Alla medborgare, fastighetsägare och näringsidkare inom det aktuella geografiska området får rösta, även personer under 18 år, och varje person får lägga tre röster. Minst 50 röster behövs för att ett förslag ska genomföras, och orter som inte fått medel från En miljon idéer i tidigare omgångar prioriteras, för att hela landsbygden ska gynnas av medborgarbudgeten.